

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Mäkinen, Katja

Title: Euroopan kulttuuriperintötunnus ja kansalaisten osallistuminen

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja, 2019

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Mäkinen, K. (2019, 23.1.2019). Euroopan kulttuuriperintötunnus ja kansalaisten osallistuminen. *Politiikasta*. <https://politiikasta.fi/euroopan-kulttuuriperintotunnus-ja-kansalaisten-osallistuminen/>

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Poliitikasta kouluissa [Suomi](#)

EUROOPAN KULTTUURIPERINTÖTUNNUS JA KANSALAISTEN OSALLISTUMINEN

23.1.2019

📅 23.1.2019 👤 POLITIIKASTA 📌 ARTIKKELIT, KATJA MÄKINEN 💬 0

Kuva: Carlos Gury / Unsplash (CC0)

Lukuaika: 4 min.

Euroopan kulttuuriperintötunnuksen kautta EU:ssa pyritään tuottamaan ajatusta yhteisestä eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstä. Millaiselle kulttuuriperinnölle tunnus voitaisiin myöntää vastikään tunnuksen liittyneessä Suomessa?

Mikä olisi sellaista suomalaista kulttuuriperintöä, jolla olisi eurooppalaisia ulottuvuuksia? Asiaa päästään miettimään nyt, kun Suomesta **tuli** Euroopan kulttuuriperintötunnuksen (*European Heritage Label*, EHL) jäsen.

Samalla kysymys ”suomalaisesta” kulttuuriperinnöstä ”eurooppalaisella” tvistillä on kuitenkin mieleton. Ei ole automaattisesti olemassa sen enempää suomalaista kuin eurooppalaistakaan kulttuuriperintöä.

Kulttuuriperintö, kuten kulttuuri yleensäkin, muodostuu aina erilaisten toimijoiden monimutkaisessa vuorovaikutuksessa, jossa vaikutteet liikkuvat eri suuntiin ja muuttavat muotoaan. Kulttuuriperintö on siis jatkuvassa muutoksessa, ja käsitykset siitä, mitä kulloinkin pidetään kulttuuriperintönä, vaihtelevat.

Euroopan kulttuuriperintötunnuksen liittyminen avaa Suomelle uuden areenan osallistua keskusteluun siitä, mitä ajatus eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstä voisi tarkoittaa.

Katja Mäkinen

YTT Katja Mäkinen työskentelee tutkijatohtorina EUROHERIT-hankkeessa Jyväskylän yliopiston musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitoksella

Selaa arkistoa

Arviot
demokratia
Venäjä
populismi
Euroopan unioni
Suomi
Retoriikka
Turvallisuuspolitiikka
Tutkimus
Yhdysvallat
Yliopisto
Maahanmuutto
Tasa-arvo
Terrorismi
Media
Eurooppa
Ukrainan kriisi
ilmastonmuutos
Vaalianalyysit
Ranska

Tulevat tapahtumat

Liberalismista ja vapaudesta - keskustelutilaisuus

helmikuu 21 | 18:00–20:00

Politiikan tutkimuksen päivät 2019

maaliskuu 14 | 08:00–maaliskuu 15 | 17:00

Näytä kaikki Tapahtumat

Kulttuuriperinnön moninaisuutta kyllä painotetaan lukuisissa EU-asiakirjoissa, mutta samaan hengenvetoon puhutaan myös yhtenäisyydestä – EU:n ”Moninaisuudessaan yhtenäinen” -mottoa toistaen. Esimerkiksi eurooppalaista kulttuuriperintötunnusta koskevassa päätöksessä kulttuuriperinnön sanotaan olevan ”yhteinen mutta monimuotoinen”. Tätä moninaisuuden ja yhtenäisyyden välistä jännitettä ei kuitenkaan yleensä pohdita.

Euroopan kulttuuriperintötunnukseen liittyminen avaa Suomen kulttuuriperintötoimijoille uuden areenan osallistua keskusteluun siitä, mitä ajatus eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstä voisi tarkoittaa. Tuoreet ideat tälle areenalle ovat tervetulleita, jos kulttuuriperintö todella halutaan nähdä monimuotoisena.

EHL ja ajatus eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstä

Euroopan kulttuuriperintötunnus eli EHL on yksi monista EU:n toimenpiteistä, joilla tähdennetään ajatusta yhteisestä eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstä. Euroopan komissio on jakanut tunnuksia vuodesta 2014 lähtien tähän mennessä 38 kohteelle.

Keskeinen valintakriteeri on kohteiden ”eurooppalainen merkitys”, sillä tunnus on politiikkainstrumentti, jolla pyritään lisäämään ”Euroopan kansalaisten tietämystä Euroopan historiasta ja unionin rakentamisesta”. Siksi ”[t]unnusta hakevilla kohteilla on oltava symbolista eurooppalaista arvoa ja niillä on täytyntä olla merkittävä asema Euroopan historiassa ja kulttuurissa ja/tai unionin rakentamisessa”.

Eurooppa ja eurooppalaisuus ovat kuitenkin moniselitteisiä ja ristiriitaisille tulkinnoille avoimia käsitteitä, joita mikään toimija ei pysty omimaan.

EHL on osa EU:n kulttuuripolitiikkaa ja sen pyrkimyksiä edistää jäsenvaltiot rajat ylittävää yhteistyötä kulttuurin eri aloilla. On kuitenkin ongelmallista, jos kulttuuri ymmärretään lähinnä hallinnon sektorina, EU:n legitimitietin vahvistajana ja ”eurooppalaisen identiteetin” rakentajana.

Kulttuuriperintö ja osallistuminen

Yksi esimerkki EU:n pyrkimyksistä korostaa eurooppalaisen kulttuuriperinnön ideaa on myös juuri päättynyt kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi (*European Year of Cultural Heritage*, EYCH).

Suomen erityisenä EYCH-teemana oli ”osallisuus kulttuuriperintöön”. Kulttuuriperintö ymmärretään tällöin vuoropuheluna kaikkien kulttuuriperinnöstä kiinnostuneiden kesken.

Osallistumista painotetaan kulttuuriperintökentällä yhä enemmän

Osallistumista painotetaankin kulttuuriperintökentällä yhä enemmän, esimerkiksi Euroopan neuvoston Faron sopimuksessa sekä myös EU:n kulttuuriperintöpolitiikassa. Se, ketkä milloinkin pääsevät osallistumaan kulttuuriperinnön määrittelyyn ja päätöksentekoon ja miten, on kuitenkin kaikkea muuta kuin yksiselitteistä.

Muistin kenttä voi olla taistelukenttä

Kysymys osallistumisesta on keskiössä, jos kulttuuriperintö ymmärretään kriittistä kulttuuriperintötutkimusta seuraten sosiaalisena ja diskursiivisena konstruktiona, jota eri toimijat rakentavat ja muokkaavat poliittisten, taloudellisten, sosiaalisten

Uusimmat podcastit

”Maakuntaudistus ja vahvan valtio...

JARI AUTIONIEMI

00:00

00:00

1. ”Maakuntaudistus ja vahvan va...	10:14
2. ”Naispopulistien politiikkaa – 6.9.2...	9:14
3. ”Demokratian hauras sydän – 1.9...	13:31
4. ”Mauno Koiviston kiistanalainen ...	20:42
5. ”Politiikan huonosti käyttäytyvät ...	9:00

Kaikki julkaistut podcastimme löytyvät [omalta sivultaan](#).

Politiikasta kouluissa

Politiikasta kouluissa on Poliitikasta-verkkolehden uusi toimintamuoto, jossa yläkouluille ja lukioille tarjotaan mahdollisuus saada yhteiskunnan tutkija kylään keskustelemaan oppilaiden toivomista ajankohtaisista aiheista.

Kevään 2019 vierailujen [haku](#) on käynnissä!

 Lue lisää

ja muiden intressiensä pohjalta. Kulttuuriperintöä koskevissa keskusteluissa valitaan menneisyydestä nykypäivän näkökohtien perusteella asioita, joita käytetään halutunlaisen tulevaisuuden luomiseksi.

Riitasointuisena rakennelmana kulttuuriperintö sisältää monikerroksisia merkityksiä.

Menneisyyttä muistetaan, tulkitaan ja käytetään aina monin erilaisin tavoin. Se, mitä menneisyydestä valitaan muistettavaksi ja uudelleen kerrottavaksi ja mikä unohtetaan ja vaietaan, määritellään monimutkaisessa poliittisessä prosessissa. Siksi on tärkeää kysyä, kenen tulkinnat ja merkitykset saavat hallitsevan aseman ja kenellä on ylipäätään mahdollisuus osallistua niiden tuottamiseen.

Riitasointuisena rakennelmana kulttuuriperintö sisältää monikerroksisia merkityksiä sekä poliittisia prosesseja, joissa identiteettejä, konflikteja ja valtasuhteita neuvotellaan ja säännellään. Niin valtiot kuin muutkin yhteisöt ovat käyttäneet ja käyttävät edelleen kulttuuriperintöä pyrkimyksissään **tuottaa** identiteettiä ja kuulumisen tunnetta.

Kulttuuriperinnöstä tulee siten rajanvedon väline, jolla voidaan sekä sisään- että ulossulkea yksilöitä ja ryhmiä. Ei siis ole samantekevää, ketkä pääsevät osallistumaan kulttuuriperintöä koskeviin keskusteluihin.

Monimuotoinen osallistuminen tuo esiin kulttuuriperinnön särmiä

Kansalaisilla on oltava oikeus tuottaa kulttuuriperintöä koskevaa tietoa ja määrittellä, mikä on kulttuuriperintöä. Heidän pitäisi päästä vaikuttamaan siihen, millaisia tarinoita kulttuuriperintökohteissa ja muistiorganisaatioissa kerrotaan ja miten. Kohteiden tulisi olla myös kansalaisten omaehtoisen toiminnan paikkoja, joita koskevaan päätöksentekoon kansalaiset voivat osallistua.

Kulttuuriperintöön osallistuminen sisältää laajan kirjon käytäntöjä, kuten vaikkapa kulttuuriperintöön liittyvien matkailupalveluiden pyörittämistä. Suomessa **Elävän perinnön wikiluetteloon** kuka tahansa voi lisätä ilmoituksen aineettomasta kulttuuriperinnöstä.

Kulttuuriperintöön ja sen käyttöihin voi kohdistua monenlaisia intressejä. Esimerkiksi asukkailla, yrittäjillä, viranhaltijoilla ja luottamushenkilöillä voi olla keskenään hyvin ristiriitaisia näkemyksiä vaikkapa rakennusperinnön käytöistä, suojelusta ja tuhoamisesta.

Visnja Kisićin ehdottama mukaanottava kulttuuriperintökeskustelu (*inclusive heritage discourse*) avaa tilaa kulttuuriperinnön riitasoinnuille: erilaisille muistoille, menneisyyden tulkinnolle ja kulttuuriperinnön merkityksille.

Tällainen keskustelu tunnistaa eri ryhmien aktiivisen toimijuuden ja ottaa mukaan niiden näkökannat kulttuuriperinnön tuottamisesta ja käytöstä. Se sallii myös kriittisen ajattelun, vaihtoehtojen kuvittelemisen ja niistä keskustelun sekä yhteisten toimintamahdollisuuksien löytämisen.

Mukaanottava kulttuuriperintökeskustelu voi edistää kulttuurienvälistä dialogia, joka on yksi Euroopan kulttuuriperintötunnuksen keskeinen tavoite. Nähtäväksi jää, miten EHL-toiminnassa tehdään tai ei tehdä tilaa erilaisten muistojen kohdata ja sekoittua ja miten siinä edistetään tai jätetään edistetämättä tasa-arvoista ja demokraattista osallistumista.

Kenttätutkimusta EHL-kohteissa

EUROHERIT-tutkimushanke toteutti Euroopan kulttuuriperintötunnuksen saaneissa kohteissa laajan etnografisen kenttätutkimuksen 2017–2018. Siinä haastateltiin kohteiden työntekijöitä ja vierailijoita 10 maassa (yhteensä 11 kohteessa) sekä kulttuuriperinnön parissa työskenteleviä EU:n virkamiehiä.

Tämän lisäksi toteutettiin kyselytutkimus Euroopan kulttuuriperintötunnuksen kansallisille koordinaattoreille 10 maassa. Tutkimus **sisälsi** myös tunnuksen saaneiden kohteiden havainnointia sekä niiden näkyvyyden ja viestinnän tarkastelua.

Euroopan kulttuuriperintötunnuksen saaneet kohteet kertovat eurooppalaisen tarinan ulottuvuuksia eri tavoin.

Kenttätutkimus osoittaa, että Euroopan kulttuuriperintötunnuksen saaneet kohteet kertovat eurooppalaisen tarinan ulottuvuuksia eri tavoin. Kohteiden työntekijät ja vierailijat toistivat haastatteluissa EU:n kulttuuripolitiikasta kumpuavaa käsitystä eurooppalaisesta identiteetistä samanaikaisesti yhtenäisenä ja moninaisena.

Kenttätutkimus paljastaa sekä kulttuuriperintöön että Eurooppaan liittyviä monisyisiä rajanvetoja ja limittyymiä esimerkiksi ”meidän” ja ”muiden” sekä paikallisen, alueellisen, kansallisen, eurooppalaisen ja globaalien tason välillä.

Työntekijät pitivät kansalaisten osallistumista kulttuuriperintöön tärkeänä. Kukaan heistä ei silti maininnut kansalaisten osallistumista kulttuuriperintöä koskevaan päätöksentekoon.

Paikallisten asukkaiden ja muiden toimijoiden aloitteet ovat tervetulleita kohteiden toimintaan, mutta monet tunnustivat ongelmaksi sen, että toimintaan osallistuvat enimmäkseen ne, jotka ovat muutenkin aktiivisia julkisessa sfäärissä.

Haastattelujen perusteella kohteissa on tilaa vierailijoiden omalle merkityksenannolle ja eriäville tulkinnoille. Jotkut toivoivat, että ”oma” kulttuuriperintökohde voisi innostaa kansalaisia aktiiviseen osallistumiseen muillakin elämänalueilla. Toisaalta haastatteluista välittyi kuva vierailijoista opettamisen kohteina, joilla on vain kapea rooli kulttuuriperinnön säilyttämisessä ja edistämässä.

Osallistuminen Suomen tulevassa EHL-toiminnassa

Euroopan kulttuuriperintötunnuksessa korostetaan demokratiaa arvona ja sen roolia Euroopan yhdentymisessä. Nyt Suomen liityttyä tunnuksen on aika pohtia, voitaisiinko Suomen tulevissa EHL-kohteissa tuoda esiin demokratiaan ja kansalaisten osallistumiseen liittyvää historiaa – ja nykypäivää.

Esimerkiksi vuonna 1906 säädetty yleinen ja yhtäläinen äänioikeus voidaan nähdä kansainvälisesti merkittävänä kulttuuriperintönä, koska sen myötä naiset saivat sekä äänioikeuden että vaalikelpoisuuden ensimmäisinä Euroopassa.

Voitaisiinko Suomen tulevissa EHL-kohteissa tuoda esiin demokratiaan ja kansalaisten osallistumiseen liittyvää historiaa ja nykypäivää?

Demokratiaan liittyvää kulttuuriperintöä on myös Ruotsin valtiopäivillä vuonna 1766 säädetty **painovapausasetus**, jonka muotoutumiseen vaikutti olennaisesti

Pohjanmaalla kappalaisena toiminut **Anders Chydenius**. Maailman ensimmäisenä julkisuuslakina asetus poisti ennakkosensuurin ja teki yhteiskunnallisesta keskustelusta ja valtaapitävien arvostelusta sallittua. Ensimmäistä kertaa säädettiin, että hallinnon ja oikeuslaitoksen asiakirjat olivat lähtökohtaisesti julkisia ja kansalaisten käytettävissä.

Suomalaisen koululaitoksen **historia** puolestaan kertoo tarinaa pyrkimyksistä tasa-arvoon ja kansalaisten mahdollisuuksista hankkia tietoa ja kehittää kriittistä ajattelua ja muita kykyjään toimia demokratiassa. Samoin julkiset kirjastot yhä monipuolisempina kansalaisten kokoontumispaikkoina edistävät tiedon saatavuutta. Valistuneet kansalaisethan ovat demokratian avainpelaajia.

Hakuprosessi ja mahdollinen kulttuuriperintötunnuksen saaminen voisivat auttaa tuomaan päivänvaloon demokratiaa ja sen edellytyksiä niin Suomessa kuin muuallakin ja innostaa kehittämään niitä eteenpäin niihin liittyviä ongelmia tunnistuen ja ratkoen.

Toivottavasti Suomen tulevista EHL-kohteista muodostuu kaikille avoimia yhteisöllisiä foorumeja, jotka herättävät julkista keskustelua. Eri taustoista tulevien yksilöiden ja yhteisöjen täytyy voida osallistua keskusteluun kulttuuriperinnöstä ja mahdollisista EHL-kohteista jo esivalintaprosessin aikana – jotta ne olisivat monimuotoista ja elävää kulttuuriperintöä, jossa menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus kohtaavat.

Politiikan tutkija, YTT Katja Mäkinen työskentelee tutkijatohtorina Euroopan tiedoneuvoston rahoittamassa hankkeessa ”EUROHERIT – Legitimation of European cultural heritage and the dynamics of identity politics in the EU” Jyväskylän yliopiston musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitoksella.

*Kirjoitus on osa **Näkökulmia kulttuuriperintöön** -kirjoitussarjaa.*

Lisää aiheesta

Saiko Unkarin
pääministeri
vakuuteltua Jyrki
Katai...

Suomen visio
Etelämantereen
tulevaisuudesta hakee ...

Pohjoisen teekutsuliike – Kansalaisten
poliittinen populismi ja... aktiivisuustalkoot eivät
ratkaise ris...

Jaa tämä:

📍 EUROOPPA, KULTTUURIPERINTÖ, NÄKÖKULMIA KULTTUURIPERINTÖÖN, OSALLISTUMINEN, SUOMI

Leave a comment

Your email address will not be published.

Comment

Name *

Email *

Website

 Ilmoita sähköpostilla tulevista kommentteista. Ilmoita sähköpostilla uusista postauksista.

Lähetä kommentti

Seuraa meitä Facebookissa

Poliitikasta
5,650 likes

Like Page Send Message

2 friends like this

Seuraa meitä Twitterissä

Twiitit käyttäjältä @Poliitikasta_fi

Poliitikasta
@Poliitikasta_fi

Mikä olisi sellaista suomalaista #kulttuuriperintö'ä, jolla olisi eurooppalaisia ulottuvuuksia? Voitaisiinko Suomen tulevaisuudessa #EHL-kohteissa tuoda esiin demokraatiaan ja kansalaisten osallistumiseen liittyvää historiaa ja nykypäivää?
politiikasta.fi/euroopan-kultt...

Euroopan kulttuuriperintötu...
Euroopan kulttuuriperintötunnu...
politiikasta.fi

36 min

Upota

Näytä Twitterissä

Meistä

[Etusivu](#)[Mikä?](#)[Arkisto](#)[Videot](#)[Tapahtumat](#)[Podcastit](#)[Toimitus](#)[Kirjoittajat](#)[Poliitikasta kouluissa](#)[Terms & Privacy Policy](#)

Seuraa meitä

@ Poliitikasta.fi ISSN 2323-7090